

ISSN 2695-1584 (Print)
ISSN 2695-1592 (Online)
DOI:10.52058/2708-7530-2025-5(48)

VĚDA A PERSPEKTIVY

No 5(48)
2025

Ми з України

ISSN 2695-1584 (Print)

ISSN 2695-1592 (Online)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-5\(48\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-5(48))

Věda a perspektivy

Nº 5(48) 2025

Praha, České republika
2025

Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín "Věda a perspektivy" je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 5(48) 2025. str. 470

Zveřejněno rozhodnutím akademické rady Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (zápis č. 188/2025 ze dne 21. Květen 2025)

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. , Česká republika
International Economic Institute s.r.o. Praha, České republika se sídlem V Lázních 688,
Jesenice 252 42
IČO 03562671 Praha, České republika
zastoupen Mgr. Markétou Pavlovou

Časopis vychází v rámci práce vydavatelské skupiny „Scientific Perspectives“ a s vědeckou podporou: veřejné organizace „Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration“, veřejné organizace „Association of Scientists of Ukraine“, Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Ázerbájdžán)

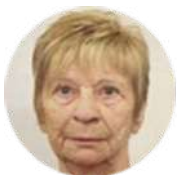
Časopis je zařazen do mezinárodní vědeometrické databáze Index Copernicus (IC), mezinárodního vyhledávače Google Scholar a do mezinárodní vědeometrické databáze Research Bible

Šéfredaktor:
Karel Nedbálek - doktor
práv, docent (Zlín, Česká
republika)

Zástupce šéfredaktora:
Markéta Pavlova - ředitel,
Mezinárodní Ekonomický
Institut (Praha, České
republika)

Dina Dashevskaya - geolog,
geochemist Praha, Česká
republika (Jeruzalém, Izrael)

Členové redakční rady:

- Humeir Huseyn Achmedov** - doktor pedagogických věd, profesor (Baku, Ázerbájdžán)
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Savvas Mavridis - profesor, katedra marketingu a cestovního ruchu, International Hellenic University (Thessaloniki, Greece);
Jurij Kijakov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)
Vladimír Bačičkin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Badri Getchbaya - doktor ekonomie, profesor, docent na Batumi State University. Shota Rustaveli (Gruzie)
Laila Achmetová - doktorka historických věd, profesorka politologie, profesorka UNESCO, mezinárodní žurnalistiky a médií na žurnalistické fakultě Kazašské národní univerzity (KazNU), al-Farabi (Kazachstán)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Michał Tomasz - doktor věd, docent katedry geografie regionálního rozvoje, University of Gdańsk (Polsko)

Články jsou vyvěšeny v redakci autora. Za obsah a pravopis zaslaných materiálů odpovídají autoři

OBSAH

SÉRIE “Ekonomika”

Natalia Bobro <i>ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A STRATEGIC RESOURCE FOR THE DIGITALIZATION OF HIGHER EDUCATION</i>	10
Sofiia Kravtsova <i>CONCEPTUAL PRINCIPLES OF CONSTRUCTION ENTERPRISE MANAGEMENT</i>	18
Тетяна Воркут, Людмила Волинець, Андрій Петунін <i>ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У ЛАНЦЮГАХ ПОСТАЧАНЬ ШВИДКОПСУВНИХ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ</i>	27
Сергій Сергійчук, Олександр Гура <i>СТАН ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: ШЛЯХ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	45

SÉRIE “Veřejná správa”

Yevhenii Katykhin <i>THE CURRENT STATE AND PROSPECTS OF IMPLEMENTING CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY: NATIONAL DIMENSION AND EUROPEAN PRACTICES</i>	61
Андрій Мощанець <i>ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ</i>	71
Сергій Надвиничний, Дмитро Господарик <i>РОЛЬ ЦИФРОВИХ ІННОВАЦІЙ У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ АГРАРНИМ ВИРОБНИЦТВОМ: МІЖНАРОДНІ ТРЕНДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ</i>	83
Юрій Середа <i>ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ДОРОЖНІМ БУДІВНИЦТВОМ</i>	104

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-5\(48\)-45-60](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-5(48)-45-60)

Сергій Сергійчук

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Миколаїв, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-4977-9484>*

Олександр Гура

*магістр з менеджменту Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, Україна,
<https://orcid.org/0009-0006-9515-0125>*

СТАН ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: ШЛЯХ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. У статті досліджено стан, особливості та перспективи цифрової трансформації підприємництва в Україні в умовах воєнного часу та глобальних викликів. Акцент зроблено на аналізі трансформаційних процесів у малому та середньому підприємстві (МСП), яке відіграє ключову роль у забезпеченні економічної стійкості, зайнятості населення та інноваційного розвитку. Зазначено, що цифровізація в Україні, особливо після 2022 року, перетворилася на інструмент не лише модернізації бізнесу, а й його виживання та адаптації до нових реалій. Зростає застосування базових цифрових рішень (онлайн-продажі, соціальні мережі, цифрові платежі), однак глибока трансформація із залученням складних технологій (ERP, CRM, аналітика даних, хмарні сервіси, штучний інтелект) залишається фрагментарною та вимагає комплексної підтримки.

У статті виявлено ключові бар'єри цифрового розвитку підприємництва: нестача фінансування, обмежений доступ до цифрової інфраструктури в регіонах, недостатній рівень цифрової грамотності серед підприємців, а також відсутність сталої координації між органами влади різного рівня. Особливу увагу приділено аналізу чинних стратегічних документів, таких як Стратегія розвитку МСП до 2027 року, звітам ОЕСР, Міністерства цифрової трансформації та результатам міжнародних програм (EU4Digital, USAID). Визначено, що саме ці інструменти створюють базу для підтримки підприємництва в цифровому середовищі.

Запропоновано дорожню карту цифрової трансформації МСП, що охоплює вже реалізовані кроки та перспективні напрями на 2025–2027 роки, зокрема розширення цифрових освітніх програм, запуск нових фінансових механізмів, розвиток цифрових хабів у регіонах, стимулювання інтеграції інноваційних технологій у бізнес-моделі. Обґрунтовано, що цифрова трансформація підприємництва є необхідною умовою сталого розвитку економіки, особливо в контексті повоєнного відновлення, інтеграції України в європейський цифровий простір та підвищення глобальної конкурентоспроможності українського бізнесу. Отримані результати мають практичне значення для формування державної політики у сфері цифрової економіки та подальших наукових досліджень у галузі цифровізації підприємницької діяльності.

Ключові слова: цифрова трансформація, підприємництво, малий і середній бізнес, цифровізація, сталий розвиток, цифрові технології, цифрова економіка, електронні сервіси, державна підтримка, інновації.

Serhii Serhiichuk

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Management,
Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolaiv,
<https://orcid.org/0009-0003-4129-4690>*

Oleksandr Gura

*Master of Management,
Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolaiv,
<https://orcid.org/0009-0006-9515-0125>*

DEVELOPMENT OF FINANCIAL LITERACY OF ENTREPRENEURS IN THE CONTEXT OF POST-WAR RECOVERY

Abstract. This article explores the current state, specific features, and prospects of digital transformation of entrepreneurship in Ukraine under the conditions of war and global challenges. The focus is placed on analyzing the transformation processes in small and medium-sized enterprises (SMEs), which play a crucial role in ensuring economic resilience, employment, and innovation-driven growth. It is emphasized that digitalization in Ukraine, especially since 2022, has become not only a tool for business modernization but also a means of survival and adaptation to new realities. The use of basic digital tools (online sales, social media, digital payments) is growing, while the deeper transformation involving advanced

technologies (ERP, CRM, data analytics, cloud services, artificial intelligence) remains fragmented and requires comprehensive support.

The article identifies the key barriers to digital business development, including limited access to financing, poor digital infrastructure in many regions, insufficient digital literacy among entrepreneurs, and lack of coordinated action across different levels of government. Special attention is given to the analysis of strategic documents such as the SME Development Strategy until 2027, OECD reports, initiatives by the Ministry of Digital Transformation, and results of international support programs (EU4Digital, USAID). These tools are recognized as foundational for the creation of a supportive digital environment for entrepreneurship.

The author proposes a roadmap for SME digital transformation, outlining both completed and future steps for 2025–2027, including the expansion of digital education programs, launch of new financial mechanisms, development of regional digital hubs, and stimulation of innovation integration into business models. It is argued that digital transformation of entrepreneurship is a necessary condition for sustainable economic development, particularly in the context of post-war recovery, Ukraine's integration into the European digital space, and the enhancement of the global competitiveness of Ukrainian business. The findings have practical relevance for shaping state digital economy policy and for further academic research in the field of business digitalization.

Keywords: digital transformation, entrepreneurship, small and medium-sized businesses, digitalization, sustainable development, digital technologies, digital economy, electronic services, government support, innovation.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформаційних змін, зумовлених як внутрішніми соціально-економічними викликами, так і зовнішніми геополітичними потрясіннями, цифрова трансформація підприємництва постає як критично важливий чинник забезпечення стійкості та конкурентоспроможності економіки України. Попри активізацію цифрових ініціатив з боку держави та міжнародних партнерів, значна частина малого та середнього бізнесу залишається на початковому етапі цифровізації. Серед основних бар'єрів – обмежене фінансування, недостатній рівень цифрових компетенцій підприємців, нерівномірний доступ до інфраструктури, зокрема у регіонах.

Наявна розрізненість державної підтримки, відсутність чіткої координації між національним та регіональним рівнями, а також недостатня інтеграція цифрових інновацій у бізнес-моделі МСП уповільнюють перехід до інноваційної економіки. Це створює потребу у комплексному аналізі сучасного стану цифрової трансформації підприємництва, з метою виявлення актуальних тенденцій, бар'єрів і перспектив подальшого розвитку, з фокусом на досягнення сталості й адаптивності бізнесу в умовах невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-практичним проблемам і дослідженню *стану цифрової трансформації бізнесу в Україні* присвячено роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема, цими питаннями займалися:

Л. Мельник, О. Карінцева, Л. Калініченко, М. Харченко та С. Тарасенко «Цифрова трансформація бізнес-процесів в Україні: кращі практики вітчизняного бізнесу та сучасні виклики (2024): «Пропонується комплексний огляд та аналіз теми цифрової трансформації бізнес-процесів в Україні, підкреслюючи важливість цього процесу для подальшого розвитку української економіки та бізнес-середовища [9]»;

Н. Євтушенко і Д. Стеценко «Цифрова трансформація бізнесу в умовах війни в Україні: виклики та можливості» (2024): «Необхідність узгодження інвестиційної політики зі швидкими змінами в цифровій економіці стає все більш нагальною. Тому, розуміння та прийняття цих цифрових тенденцій є важливими для сталого розвитку економіки України [4]»;

Т. С. Кучмійова «Вплив цифрових технологій на сучасне суспільство: трансформаційні аспекти (2023): «Визначено, що підвищення цифрової компетентності сприятиме розвитку цифрового підприємництва та трансформації організацій [7]»;

О. Зеркіна і С. Євстаф'єв «Діджиталізація підприємництва в Україні: поняття та значення» (2024): «Використання цифрових технологій захопило усі сектори економіки стимулюючи їх розвиток шляхом підвищення продуктивності, покращення комунікацій, автоматизації процесів та інших значних покращень, що стали можливі завдяки сучасному рівню розвитку інформаційних технологій. Тому наукове дослідження процесів діджиталізації підприємництва та їх результатів має вагоме значення в умовах сьогодення [5]»;

В. Левицький, С. Радинський, А. Крупка «Використання цифрових технологій у підприємстві: сучасний погляд та правова база» (2024): «Розглянуто підвалини цифрової трансформації підприємництва, проаналізовано та узагальнено основні наукові погляди щодо трактування поняття «цифрова економіка», досліджено сучасні проблеми розвитку цифрових технологій в Україні [8]»;

Краус К. М., Краус Н. М. «Шерингова економіка: цифрова трансформація підприємництва на шляху до індустрії 4.0» (2021): «Значна кількість питань, таких наприклад, як робота на цифрових платформах, як системоутворювальних субстанціях і матрицях шерингової економіки; інституціональні аспекти функціонування шерингової економіки в умовах віртуальної реальності; цифрова трансформація підприємництва в контексті становлення Індустрії 4.0, залишаються недостатньо дослідженими й потребують подальшого вивчення. До того ж, відсутнє чітке уявлення того, чи можливе цифрове підприємництво в Україні на засадах шерингової економіки [6]»;

J. Paul, I. Alhassan, N. Binsaif, & P. Singh «Digital entrepreneurship research: A systematic review» (2023): пропонується систематичний огляд літератури з цифрового підприємництва, аналізуючи сучасні тенденції, виклики та можливості в цій сфері. Автори визначають ключові напрями досліджень та пропонують майбутні перспективи для розвитку цифрового підприємництва [13];

Yuan Wu & Ziwei Li «Digital transformation, entrepreneurship, and disruptive innovation» (2024): у цьому дослідженні розглядається вплив цифрової трансформації на розвиток підприємництва та деструктивних інновацій. Автори аналізують, як цифрові технології сприяють виникненню нових бізнес-моделей та змінюють традиційні підходи до підприємництва [14];

Del Olmo-García, F., Crescente-Romero, F.J., del Val-Núñez, M.T. et al. «Entrepreneurial activity in an environment of digital transformation» (2024): ця стаття досліджує, як цифрова трансформація впливає на підприємницьку активність, особливо серед самозайнятих осіб без найманих працівників. Автори розглядають, як цифрові інструменти відкривають нові можливості для започаткування та розвитку бізнесу [12].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасному науковому та прикладному обговоренні цифрової трансформації в Україні основна увага зосереджена на загальному рівні цифровізації економіки та діяльності великого бізнесу. Натомість особливості запровадження цифрових технологій у сфері малого та середнього підприємництва (МСП) залишаються недостатньо висвітленими. Зокрема, потребує глибшого аналізу вплив цифрових інструментів на зміцнення стійкості МСП в умовах війни, економічної нестабільності та глобальних викликів. Слабо структуровані також механізми взаємодії між державними, регіональними та міжнародними інституціями щодо підтримки цифрової трансформації саме підприємницького сектору. Недостатньо опрацьовано питання регіональної нерівності в доступі до цифрової інфраструктури, як і роль освітніх та консультаційних ініціатив для підвищення цифрових компетенцій підприємців.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Проаналізувати сучасний стан цифрової трансформації підприємництва в Україні, визначити основні бар'єри та можливості для її розвитку, а також обґрунтувати стратегічні напрями цифровізації підприємництва як інструменту забезпечення сталого економічного зростання.

Для досягнення поставленої мети сформовані та вирішені наступні завдання:

- оцінити динаміку цифрової інтеграції малого та середнього бізнесу в Україні на основі аналітичних звітів і офіційних документів;
- визначити основні виклики, що стримують цифрову трансформацію підприємницького сектору, зокрема в умовах воєнного стану;
- сформулювати практичні рекомендації щодо посилення цифрового розвитку підприємництва в контексті стратегії сталого розвитку України.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах цифрова трансформація стала не лише важливою умовою конкурентоспроможності бізнесу, а й ключовим інструментом сталого розвитку економіки. Для України, яка водночас відновлюється після кризи, адаптується до умов євроінтеграції та прагне інноваційного прориву, цифровізація підприємництва є одним із пріоритетів державної політики.

На думку Н. Євтушенко, і Д. Стеценко: «Цифрова трансформація представляє собою глибоку зміну форми діяльності, перебудову організаційної структури, використання нових бізнес-моделей, впровадження нових джерел та форм отримання доходу, залучення широкого кола споживачів, підвищення обслуговування клієнтів на новий рівень та змішування сфер функціонування у нових форматах, включаючи цифрові платформи [4]».

Підприємницьке середовище в Україні демонструє поступовий перехід від базових цифрових інструментів до складніших систем управління та аналітики. У цьому процесі державні ініціативи, міжнародна підтримка та активність самих підприємців відіграють ключову роль. Тому стає доцільним представити шлях до сталого цифрового розвитку України у вигляді дорожньої карти (англ. – Road Map, табл. 1), яка окреслює основні етапи розвитку цифрової трансформації підприємництва в Україні (англ. – Milestones) – від перших кроків до запланованих змін, що формуватимуть майбутнє цифрової економіки у 2025-2030 роках. Вона відображає вже реалізовані ініціативи та ключові напрями, на які зосереджено увагу уряду, бізнесу та міжнародних партнерів для досягнення синергії цифрових змін.

Таблиця 1

Дорожня карта цифрової трансформації підприємництва в Україні

Дата	Етапи розвитку (Milestones)
2019	<i>Створення Міністерства цифрової трансформації України (сформовано інституційний центр для реалізації цифрової політики, включаючи підприємництво)</i>
2020	<i>Запуск мобільного застосунку та порталу «Дія» (старт державної цифрової екосистеми, доступної для бізнесу (реєстрація ФОП онлайн, податки, документи тощо))</i>
2020-2021	<i>Відкриття центрів підтримки підприємців «Дія.Бізнес» (поява фізичних і віртуальних просторів для консультацій, навчання та підтримки цифровізації бізнесу)</i>
2021	<i>Початок активної цифровізації МСП через партнерські програми EU4Digital, USAID, GIZ (надання цифрових інструментів, освітніх проєктів і фінансування на цифрову трансформацію)</i>
2022	<i>Масове впровадження базових цифрових рішень серед МСП (ріст використання CRM, месенджерів, соціальних мереж, онлайн-магазинів, підприємці адаптуються до нових умов)</i>

Дата	Етапи розвитку (Milestones)
2022-2023	<i>Війна як каталізатор цифрової адаптації бізнесу</i> (перехід на віддалену модель роботи, цифрові продажі, онлайн-сервіси та кібербезпеку)
2024	<i>Уряд затвердив Стратегію розвитку МСП на 2024-2027 роки</i> (цифрова трансформація визначена як пріоритет політики підтримки підприємництва)
Травень 2025 р.	<i>Впровадження звітності зі сталого розвитку відповідно до стандартів ЄС</i> (Уряд планує запровадити обов'язкову звітність для підприємств щодо сталого розвитку, що сприятиме підвищенню прозорості та відповідальності бізнесу).
Жовтень 2025 р.	<i>Розробка та подання нового Митного кодексу України</i> (очікується оновлення митного законодавства з урахуванням цифровізації процесів, що полегшить зовнішньоекономічну діяльність підприємств.)
2025	<i>Розробка та запуск Стратегії цифрової трансформації МСП</i> (інтеграція цифровізації у всі політики розвитку малого бізнесу)
2025-2026	<i>Розширення цифрових сервісів для бізнесу через платформу «Дія»</i> (планується переведення більшості публічних послуг для підприємців в електронну форму до 2026 року, що спростить взаємодію бізнесу з державними органами)
2025-2027	<i>Підвищення цифрової грамотності підприємців через освітні програми</i> (планується масштабування освітніх ініціатив, таких як «Дія.Цифрова освіта», для покращення цифрових навичок підприємців та сприяння впровадженню сучасних технологій у бізнес-процеси)
2025-2030	<i>Розвиток інноваційних кластерів у ключових галузях</i> (у рамках Стратегії WINWIN до 2030 року передбачається створення центрів передового досвіду в галузях DefenseTech, MedTech, EdTech, Agritech, AI та напівпровідників, що сприятиме розвитку інноваційного підприємництва)

Цифрова трансформація підприємництва в Україні поступово набуває системного характеру, стаючи важливою складовою економічної стійкості та конкурентоспроможності в умовах глобальних викликів. Від урядових стратегій до міжнародної підтримки, країна демонструє чітку орієнтацію на цифрові рішення як основу для модернізації малого та середнього бізнесу. Водночас існують як досягнення, так і виклики, зокрема у сфері впровадження складних технологій, доступу до фінансування та цифрової освіти. Для формування цілісного бачення варто звернутись до результатів аналітичних звітів провідних інституцій, що відображають реальний стан та перспективи цифрової трансформації підприємництва в Україні.

На початку проведемо дослідження двох аналітичних звітів, підготовлених Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у співпраці з Європейським Союзом у 2024 році, щодо підтримки малого та середнього підприємництва та їх цифрової трансформації.

Перший звіт, це «Індекс політики щодо МСП: країни Східного партнерства 2024 р [2]». Він оцінює політики та практики, що впливають на розвиток МСП у країнах Східного партнерства, включаючи Україну. Звіт

аналізує такі аспекти, як регуляторне середовище, доступ до фінансування, підтримка інновацій та цифровізації.

«За результатами оцінки Україна досягла середнього показника Східного партнерства або перевищує його за сімома параметрами [2]». Що підтверджує «Оцінка політики цифровізації МСП в Україні» (рис. 1). «Показники України дещо перевищують середній регіональний показник із сукупним балом 3,77 за політику цифровізації МСП. В результаті оцінки були виявлені значні досягнення у створенні надійних рамкових умов для цифрової трансформації, а також інституційного середовища для цифровізації МСП, зокрема [2]».

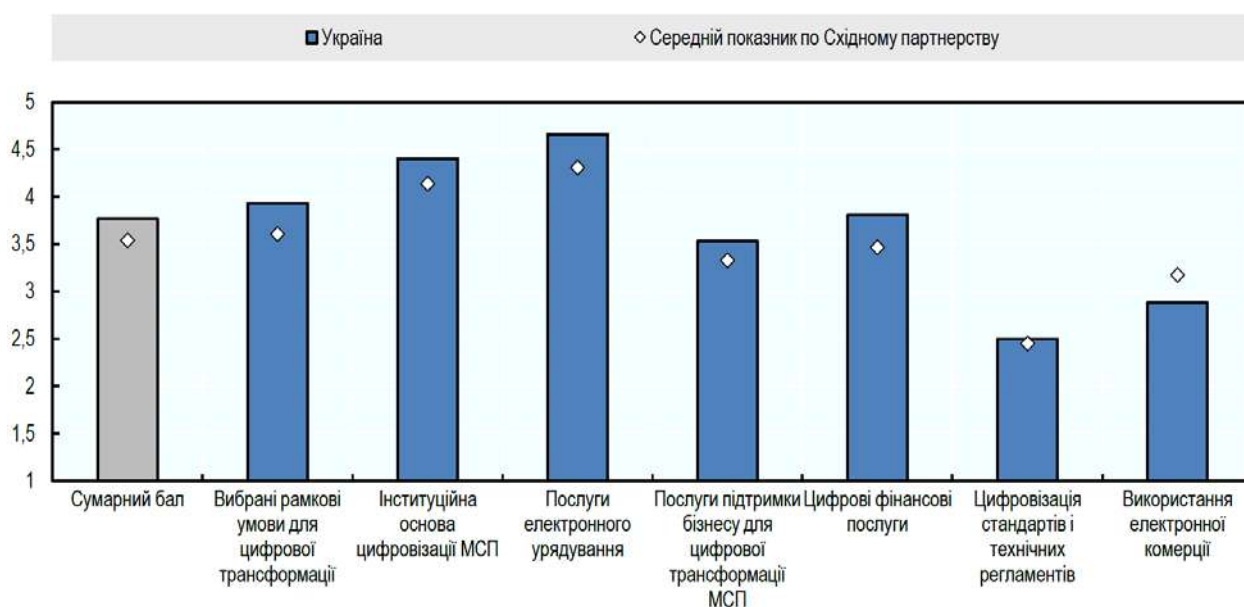

Рис. 1. Оцінка політики цифровізації МСП в Україні

Джерело: аналітичний звіт ОЕСР «Індекс політики щодо МСП: країни Східного партнерства 2024 р» [2]

«Створення середовища, сприятливого для цифрової трансформації МСП, вимагає комплексного політичного підходу, заснованого на надійних рамкових умовах для цифрової економіки, а також цільової підтримки, що допоможе МСП скористатися перевагами цифрових рішень. Рамкові умови стосуються передумов для цифрової трансформації, таких як економічно прийнятний доступ до високошвидкісного широкосмугового зв'язку, задовільний рівень цифрової грамотності громадян, а також добре скоординований і послідовний політичний підхід і система управління цифровою політикою. У контексті розвитку МСП ці основи необхідно доповнити спеціальними послугами підтримки бізнесу, цифровими фінансовими послугами для МСП та індивідуальною підтримкою для участі в електронній комерції з метою виходу на нові ринки [2]».

На основі даного звіту ОЕСР [2] можна зробити наступні висновки щодо рівня цифрової інтеграції МСП в Україні:

1. Цифровізація малого та середнього підприємництва в Україні з 2020 року демонструє поступове зростання. Підприємства активно впроваджують базові цифрові інструменти, такі як онлайн-платформи, соціальні мережі та інші цифрові сервіси для комунікації та продажу. Ці зміни дозволяють зберігати конкурентоспроможність навіть під час війни, що є важливим для адаптації бізнесу до нових умов. Платформи державної підтримки, як «Дія.Бізнес», також стимулюють цифрові перетворення.

2. Обмежене використання складних цифрових рішень. Хоча базові цифрові інструменти, як-от вебсайти, соціальні мережі та месенджери, стали звичними для МСП в Україні, «впровадження складних систем, таких як CRM, ERP, електронна торгівля та великі дані (Big Data), залишається обмеженим [2]». Це пояснюється фінансовими бар'єрами та недостатньою цифровою освітою підприємців. Більшість МСП обирають простіші інструменти через відсутність ресурсів для інтеграції більш складних технологій, які потребують значних інвестицій та навичок для ефективного використання.

3. Цифрова трансформація МСП в Україні потребує суттєвої державної підтримки, орієнтуючись на розвиток цифрових компетенцій серед підприємців. Необхідно посилити доступ до освітніх програм і консультаційних послуг, що дозволить бізнесам не тільки освоїти нові технології, а й ефективно впроваджувати їх у своїй діяльності. Крім того, важливо стимулювати цифрові інновації через надання доступу до фінансових ресурсів та інвестицій для підтримки розвитку технологій.

4. Державні платформи «Дія.Бізнес», а також програми від міжнародних партнерів, такі як EU4Digital, USAID і GIZ, значно сприяють цифровій трансформації українського підприємництва. Ці ініціативи надають бізнесам доступ до важливих інструментів для розвитку цифрових технологій, підтримки стартапів та залучення інвестицій. Вони створюють сприятливе середовище для інновацій, що допомагає підприємствам впроваджувати нові технології і адаптуватися до змін у цифровій економіці.

Другий звіт ОЕСР, це «Підвищення стійкості шляхом прискорення цифрової трансформації бізнесу в Україні [3]». Цей документ зосереджений на стратегіях та заходах, спрямованих на прискорення цифрової трансформації українського бізнесу. Він розглядає, як цифрові технології можуть підвищити стійкість підприємств, особливо в умовах викликів, спричинених війною та економічною нестабільністю. Документ включає рекомендації щодо впровадження цифрових інструментів, розвитку цифрових навичок та підтримки з боку держави.

На основі даного звіту ОЕСР [3] можна зробити такі узагальнені висновки щодо стану цифрової трансформації підприємництва в Україні:

1. «Малі та середні підприємства (МСП) становлять 99,9% усіх підприємств в Україні, забезпечуючи понад 70% доданої вартості [3]». Попри

виклики, спричинені повномасштабним вторгненням Росії, цифрові технології допомагають МСП адаптуватися до нових умов, підтримувати операційну діяльність та зберігати конкурентоспроможність. Цифрові інструменти стали важливими для підтримки бізнесу в умовах обмеженого доступу до традиційних ринків та ресурсів.

2. МСП в Україні демонструють готовність до цифрової трансформації, однак цей процес стримується обмеженим доступом до фінансування та нестачею цифрових навичок у підприємців та персоналу. Освітні потреби:

- брак цифрових навичок є одним з головних бар'єрів для впровадження складних цифрових рішень у МСП;

- у звіті наголошується, що «підприємці потребують доступу до спеціалізованих тренінгів, менторства, консультацій та практичної допомоги для впровадження цифрових технологій [3]»;

- освітні програми повинні охоплювати як базові ІТ-навички, так і стратегічні аспекти цифрової трансформації, включно з кібербезпекою, аналітикою даних, використанням хмарних технологій тощо.

Фінансові бар'єри:

- обмежений доступ до фінансових інструментів для впровадження цифрових інновацій залишається системною проблемою;

- у документі вказано, що «багато МСП не мають змоги інвестувати у цифрові рішення через обмежені ресурси, особливо в умовах війни [3]»;

- підкреслюється потреба у створенні грантових програм, пільгових кредитів, фіскальних стимулів, а також державних/приватних фондів підтримки цифровізації.

Для подолання цих бар'єрів потрібна комплексна державна політика та підтримка з боку міжнародних партнерів, орієнтована на розвиток цифрових компетенцій і доступ до фінансових ресурсів. Цифрова трансформація МСП в Україні потребує не лише технічних рішень, а й інвестування у людський капітал і доступ до ресурсів. Освітня та фінансова підтримка – ключ до створення цифрової зрілої екосистеми підприємництва, здатної до адаптації й зростання навіть у кризових умовах. Тому варто, підтримати думку авторів [64], що в Україні необхідно розробка «Комплексного підходу до розвитку фінансової грамотності підприємців в умовах повоєнного відновлення України [64]» з використанням «цифрових технологій у фінансовій грамотності: автоматизація фінансового менеджменту; мобільні додатки для підприємців; кібербезпека фінансових операцій [10]».

ОЕСР також надає рекомендації щодо покращення освітньої та фінансової підтримки:

- створення національної системи цифрової освіти для МСП;
- інтеграція цифрових компонентів у програми державної підтримки бізнесу;

- співпраця з міжнародними партнерами (EU4Digital, USAID, EBRD) для запуску ініціатив з навчання та фінансування;
- запровадження "цифрових ваучерів" або субсидій для закупівлі IT-рішень.

3. Міжнародні програми підтримки відіграють ключову роль у розбудові цифрової інфраструктури, освіти та фінансової спроможності українського малого та середнього бізнесу. Завдяки таким ініціативам, як USAID, EU4Digital та платформі «Дія.Бізнес», підприємці отримують доступ до знань, цифрових інструментів, консультацій і фінансування, що сприяє зменшенню цифрового розриву та підвищенню цифрової зрілості бізнесу:

Платформа «Дія.Бізнес» – «важливий інструмент підтримки МСП, що надає доступ до цифрового навчання, консультаційних послуг та корисних інструментів для розвитку бізнесу [3]». Вона пропонує онлайн-курси, консультації та інструменти для цифрового старту або масштабування підприємництва.

Ініціативи «EU4Digital» – «допомагають МСП інтегруватися в цифровий ринок ЄС, підтримуючи електронну комерцію, цифрові навички та центри цифрових інновацій [3]». Окремо зазначено про розвиток Digital Innovation Hubs (DIH) та впровадження електронної торгівлі, що особливо актуально в умовах релокації бізнесу та виходу на зовнішні ринки.

Агентство USAID – «підтримує цифрову трансформацію бізнесу шляхом розбудови потенціалу, розвитку IT-інфраструктури та державно-приватного партнерства [3]». Вони фінансують численні проєкти з цифрової трансформації, серед яких: навчальні програми, цифрові платформи для МСП та підтримка у сфері кібербезпеки.

Зусилля міжнародних ініціатив компенсують прогалини державної політики, стимулюючи цифровий прорив малого та середнього підприємництва. Їх вплив виявляється у формуванні цифрових навичок, посиленні IT-інфраструктури та стимулюванні інновацій, особливо у кризових умовах. Подальше розширення і підтримка таких програм є стратегічно важливим для забезпечення сталого цифрового розвитку підприємництва в Україні.

4. «Уряд України розробляє нову Стратегію розвитку малого та середнього підприємництва на 2024-2027 роки, у якій цифрова трансформація визначена одним із ключових пріоритетів [3]». Також підкреслюється, що «покращення інституційної координації та спроможності має вирішальне значення для забезпечення успішної реалізації політики цифровізації МСП [3]», у тому числі йдеться про потребу у створенні єдиного координаційного механізму між державними структурами, що працюють у сфері цифрової економіки та підприємництва. ОЕСР також надає рекомендації щодо покращення координації, прозорості та моніторингу політик цифровізації:

- зміцнювати спроможність Міністерства економіки як основного координатора цифрової політики для МСП;

- запровадити регулярний моніторинг цифрового прогресу МСП;
- забезпечити спрощений доступ до цифрових програм і інструментів для малого бізнесу;

- враховувати цифрову трансформацію в усіх секторах підтримки МСП, зокрема у сфері доступу до фінансування, освіти та ринків.

Формування нової Стратегії МСП на 2024-2027 роки є вікном можливостей для системної інтеграції цифровізації у політику розвитку підприємництва в Україні. За підтримки ОЕСР, український уряд має шанс закласти міцну інституційну базу для цифрового прориву малого та середнього бізнесу, орієнтованого на інновації, стійкість та зростання в умовах глобальних викликів.

5. Успішна цифрова трансформація підприємництва в Україні потребує тісної координації між центральною владою та місцевими органами самоврядування. Без збалансованої підтримки на всіх рівнях – від міністерств до місцевих громад – цифрова трансформація ризикує залишитись фрагментарною. Особливу увагу слід приділити сільським та віддаленим територіям, які мають нижчий рівень доступу до цифрових сервісів, інфраструктури та навчальних програм.

Ключові аспекти з підтримки національного та регіонального рівнів:

- «для забезпечення інклюзивної цифрової трансформації слід посилити механізми координації між національними та субнаціональними органами влади [3]», тому місцеві адміністрації можуть відігравати ключову роль у впровадженні цифрових програм, адаптованих до конкретних потреб регіону;

- «особливої уваги потребує подолання цифрового розриву, особливо в сільських та віддалених районах України, де МСП стикаються з прогалинами в інфраструктурі та обмеженим доступом до допоміжних послуг [3]», це стосується як широкосмугового інтернету, так і інституційної підтримки – таких як консультаційні центри, хаби, програми цифрової грамотності;

- «стратегії цифрової трансформації повинні бути адаптовані та впроваджені на регіональному рівні, враховуючи різні потреби та можливості місцевих МСП [3]», це підкреслює важливість розробки локальних планів цифровізації, що враховують економічні, освітні та технічні особливості регіонів.

- у звіті також згадується позитивна роль платформ типу Diia.Business, які функціонують у регіонах і можуть слугувати центрами локальної цифрової підтримки.

Цифрова трансформація підприємництва в Україні повинна базуватись не лише на загальнонаціональній стратегії, а й на ефективному регіональному впровадженні. Це означає зміцнення співпраці між міністерствами та органами місцевого самоврядування, створення цифрової інфраструктури у сільській місцевості, розвиток освітніх та консультаційних хабів у громадах,

адаптацію цифрових програм до потреб кожного регіону. Такі підходи забезпечать інклюзивний розвиток цифрового підприємництва в усіх частинах країни – не лише у великих містах, але й у менш розвинених районах, що є критично важливим для сталого зростання.

Ознайомившись із «Стратегією відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року», схваленою Кабінетом Міністрів України 30 серпня 2024 року [1], можна виокремити такі ключові висновки щодо стану та перспектив цифрової трансформації підприємництва в Україні:

1. Цифрова трансформація визначена одним із пріоритетів державної підтримки підприємництва, що має сприяти підвищенню ефективності бізнес-процесів, прозорості та стійкості МСП.

2. Створення сприятливого цифрового середовища, передбачається масштабне впровадження цифрових інструментів для спрощення ведення бізнесу, зокрема: розвиток цифрових сервісів на платформах типу «Дія.Бізнес»; доступність цифрових послуг для підприємців у регіонах; автоматизація моніторингу бізнес-процесів.

3. Особлива увага приділяється підтримці технологічних стартапів, інноваційних бізнесів через створення відповідних умов фінансування й акселераційних програм та інтеграції МСП в інноваційні екосистеми.

4. Планується реалізація освітніх програм і тренінгів щодо впровадження цифрових технологій, управління цифровими процесами, цифрового маркетингу, кібербезпеки тощо.

5. У стратегії наголошується на необхідності захисту даних і кібербезпеки, що є критичним чинником довіри до цифрових платформ та сервісів.

Цифрова трансформація підприємництва в Україні поступово переходить з етапу ініціатив до системної реалізації на рівні державної політики. Уряд визнає цифровізацію як невід'ємну складову розвитку малого і середнього бізнесу, з особливим акцентом на доступність цифрових інструментів, розвиток цифрових компетентностей підприємців і підтримку інноваційного підприємництва.

Представлені висновки Л. Мельник, О. Карінцева, Л. Калініченко, М. Харченко, та С. Тарасенко показують, що «Для успішної реалізації цифрової трансформації потрібні спільні зусилля галузевих лідерів, урядових організацій та освітніх інститутів. Створення сприятливого середовища для цифрової трансформації бізнесу в Україні є важливим завданням, яке потребує уваги та підтримки всіх зацікавлених сторін [9]». Однак, попри позитивну динаміку, рівень впровадження складних цифрових рішень серед МСП залишається низьким, що потребує цільової підтримки у вигляді фінансових, освітніх та консультаційних механізмів, а також ефективної координації між центральними та місцевими органами влади.

Висновки:

1. Українське підприємництво демонструє поступову цифрову інтеграцію навіть попри кризові умови. Зростає використання базових цифрових інструментів серед МСП – таких як соціальні мережі, месенджери, онлайн-продажі. Цей тренд посилюється під впливом війни, оскільки бізнес шукає гнучкі та витривалі форми роботи.

2. Цифрова трансформація зіштовхується з бар'єрами – фінансовими, інституційними та освітніми. Хоча базовий рівень цифровізації є високим, використання складних цифрових рішень (CRM, ERP, хмарні технології, штучний інтелект) лишається обмеженим. Це зумовлено нестачею знань, кадрів і фінансування.

3. Державна підтримка та міжнародні програми є критично важливими для цифрового прориву МСП. Ініціативи на кшталт «Дія.Бізнес», EU4Digital, USAID, GIZ та BRDO створюють цифрову інфраструктуру, пропонують освітні ресурси та відкривають доступ до фінансових інструментів. Їхня координація посилює національні зусилля.

4. Цифрова трансформація стає пріоритетом нової державної політики щодо МСП. Уряд готує Стратегію розвитку МСП на 2024-2027 роки та Стратегію цифрової трансформації МСП, де цифровізація виступає ключовим напрямом. Акцент робиться на створенні сприятливого інституційного середовища, розвитку цифрових компетентностей і підтримці інновацій.

5. Необхідне зміцнення координації між національним та регіональним рівнями для забезпечення рівного цифрового розвитку. Увага до сільських та віддалених територій, розвиток цифрових хабів, локальних кластерів та інноваційних центрів має стати основою майбутньої стійкої цифрової економіки.

Таким чином, аналіз стану цифрової трансформації підприємництва в Україні засвідчує наявність як позитивної динаміки, так і низки системних бар'єрів. Попри активне впровадження базових цифрових інструментів, глибока цифровізація бізнес-процесів ще потребує зміцнення інституційної підтримки, розширення доступу до фінансування та підвищення цифрових компетенцій. Успішна цифровізація підприємницького середовища здатна посилити конкурентоспроможність МСП, забезпечити економічну стійкість та інтегрувати Україну в глобальні ланцюги створення доданої вартості. Отже, саме цифрова модернізація підприємницької діяльності здатна стати ключовим елементом на шляху сталого розвитку України в умовах глобальної невизначеності та внутрішніх викликів.

Література:

1. Розпорядження «Про схвалення Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках» від 30 серпня 2024 р. № 821-р. Кабінет Міністрів України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2024-p>

2. Індекс політики щодо МСП: країни Східного партнерства 2024 р. Організації економічного співробітництва та розвитку. URI: https://epo.org.ua/downloads/UKR_SME_policy_index_2024.pdf

3. Підвищення стійкості шляхом прискорення цифрової трансформації бізнесу в Україні. Організації економічного співробітництва та розвитку. URI: <https://www.oecd.org/uk/publications/5d9e86a7-uk.html>

4. Євтушенко, Н., & Стеценко, Д. (2024). Цифрова трансформація бізнесу в умовах війни в Україні: виклики та можливості. *Економічний простір*, (191), 211-216. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-34>

5. Зеркіна, О., & Євстаф'єв, С. (2024). Діджиталізація підприємництва в Україні: поняття та значення. *Економіка та суспільство*, (63). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-52>

6. Краус К. М., Краус Н. М. Шерінгова економіка: цифрова трансформація підприємства на шляху до індустрії 4.0 // *Ефективна економіка*. – 2021. – №. 8. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9139>

7. Кучмійова Т. С. Вплив цифрових технологій на сучасне суспільство: трансформаційні аспекти. *Modern Economics*. 2023. № 41(2023). С. 67-72. [https://doi.org/10.31521/modecon.V41\(2023\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-10)

8. Левицький В., Радинський С., Крупка А. Використання цифрових технологій у підприємстві: сучасний погляд та правова база. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 2(20). С. 73-87. <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/44513>

9. Мельник, Л., Карінцева, О., Калініченко, Л., Харченко, М., & Тарасенко, С. (2024). Цифрова трансформація бізнес-процесів в Україні: кращі практики вітчизняного бізнесу та сучасні виклики. *Mechanism of an Economic Regulation*, (2 (104), 54-60. <https://doi.org/10.32782/mer.2024.104.07>

10. Сергійчук С. І., Гура О. О. (2025). Розвиток фінансової грамотності підприємців в умовах повоєнного відновлення. *Наукові перспективи*, № 4(58). С. 822-839. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-4\(58\)-822-839](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-4(58)-822-839)

11. Фролова Л. В., Бойко І. М. Трансформація підприємництва в умовах цифрової економіки // *Економіка: реалії часу*. – 2021. – №. 2 (54). – С. 47-56. <https://economics.net.ua/en/files/archive/2021/No2/47.pdf>

12. del Olmo-García, F., Crecente-Romero, F.J., del Val-Núñez, M.T. et al. (2024). Correction: Entrepreneurial activity in an environment of digital transformation: an analysis of relevant factors in the euro area. *Humanit Soc Sci Commun* 11, 414. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-02936-3>

13. Paul, Justin & Alhassan, Ibrahim & Binsaif, Nasser & Singh, Prakash. (2023). Digital entrepreneurship research: A systematic review. *Journal of Business Research*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.113507>

14. Yuan Wu & Ziwei Li (2024). Digital transformation, entrepreneurship, and disruptive innovation: evidence of corporate digitalization in China from 2010 to 2021. *Humanities and Social Sciences Communications*. Vol. 11:163. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02378-3>

References:

1. Rozporiadzhennia «Pro skhvalennia Stratehii vidnovlennia, staloho rozvytku ta tsyfrovoi transformatsii maloho i serednoho pidpriemnytstva na period do 2027 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2024-2027 rokakh» [Order «On Approval of the Strategy for Recovery, Sustainable Development and Digital Transformation of Small and Medium-Sized Enterprises for the Period up to 2027 and Approval of the Operational Action Plan for its Implementation in 2024-2027»] (30.08.2024, № 821-p). Kabinet Ministriv Ukrainy [Cabinet of Ministers of Ukraine]. [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2024-p>

2. Indeks polityky shchodo MSP: krajiny Skhidnoho partnerstva 2024 r. [SME Policy Index: Eastern Partnership Countries 2024]. Orhanizatsii ekonomichnoho spivrobitnytstva ta rozvytku [Organizations for Economic Cooperation and Development]. URI: https://www.oecd.org/en/publications/sme-policy-index-eastern-partner-countries-2024_3197420e-en.html

3. Pidvyshchennia stiikosti shliakhom pryskorennia tsyfrovoy transformatsii biznesu v Ukraini [Increasing resilience by accelerating digital business transformation in Ukraine]. Orhanizatsii ekonomichnoho spivrobitnytstva ta rozvytku [Organizations for Economic Cooperation and Development]. URI: <https://www.oecd.org/uk/publications/5d9e86a7-uk.html>

4. Yevtushenko, N., & Stetsenko, D. (2024). Tsyfrova transformatsiia biznesu v umovakh viiny v Ukraini: vyklyky ta mozhlyvosti [Digital transformation of business in the context of war in Ukraine: Challenges and opportunities]. *Ekonomichniy Prostir*, vol. 191, pp. 211–216. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-34>

5. Zerkina, O., & Yevstafiev, S. (2024). Didzhytalizatsiia pidpriemnytstva v Ukraini: poniattia ta znachennia [Digitalization of entrepreneurship in Ukraine: Concept and significance]. *Ekonomika ta Suspilstvo*, vol. 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-52>

6. Kraus, K. M., & Kraus, N. M. (2021). Sherynhova ekonomika: tsyfrova transformatsiia pidpriemnytstva na shliakhu do Industrii 4.0 [Sharing economy: Digital transformation of entrepreneurship on the way to Industry 4.0]. *Efektivna Ekonomika*, vol. 8. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9139>

7. Kuchmiieva, T. S. (2023). Vplyv tsyfrovyykh tekhnolohii na suchasne suspilstvo: transformatsiini aspekty [The impact of digital technologies on modern society: Transformational aspects]. *Modern Economics*, vol. 41, pp. 67–72. [https://doi.org/10.31521/modecon.V41\(2023\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-10)

8. Levyskyi, V., Radynskyi, S., & Krupka, A. (2024). Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii u pidpriemnytstvi: suchasnyi pohliad ta pravova baza [Use of digital technologies in entrepreneurship: Current view and legal framework]. *Aktualni Pytannia u Suchasni Nauk*, vol. 2(20), pp. 73–87. <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/44513>

9. Melnyk, L., Karintseva, O., Kalinichenko, L., Kharchenko, M., & Tarasenko, S. (2024). Tsyfrova transformatsiia biznes-protseviv v Ukraini: krashchi praktyky vitchyznianoho biznesu ta suchasni vyklyky [Digital transformation of business processes in Ukraine: Best practices of domestic business and current challenges]. *Mechanism of an Economic Regulation*, vol. 2(104), pp. 54–60. <https://doi.org/10.32782/mer.2024.104.07>

10. Serhiichuk, S. I., & Hura, O. O. (2025). Rozvytok finansovoi hramotnosti pidpriiemtsiv v umovakh povojennoho vidnovlennia [Development of financial literacy of entrepreneurs in the conditions of post-war recovery]. *Naukovi Perspektyvy*, vol. 4(58), pp. 822–839. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-4\(58\)-822-839](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-4(58)-822-839)

Frolova, L. V., & Boiko, I. M. (2021). Transformatsiia pidpriemnytstva v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Transformation of entrepreneurship in the conditions of the digital economy]. *Ekonomika: Realii Chasu*, vol. 2(54), pp. 47–56. <https://economics.net.ua/en/files/archive/2021/No2/47.pdf>

12. del Olmo-García, F., Crecente-Romero, F.J., del Val-Núñez, M.T. et al. (2024). Correction: Entrepreneurial activity in an environment of digital transformation: an analysis of relevant factors in the euro area. *Humanit Soc Sci Commun* 11, 414. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-02936-3>

13. Paul, Justin & Alhassan, Ibrahim & Binsaif, Nasser & Singh, Prakash. (2023). Digital entrepreneurship research: A systematic review. *Journal of Business Research*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.113507>

14. Yuan Wu & Ziwei Li (2024). Digital transformation, entrepreneurship, and disruptive innovation: evidence of corporate digitalization in China from 2010 to 2021. *Humanities and Social Sciences Communications*. Vol. 11:163. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02378-3>

Vydavatel:
Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. , Česká republika
International Economic Institute s.r.o. Praha, České republika

Magazín
Věda a perspektivy

№ 5(48) 2025

Podepsáno k tisku ze dne 23. Květen 2025

Formát 60x90/8. Ofsetový papír a tisk

Headset Times New Roman.

Mysl. tisk. oblouk. 8.2. Náklad 100 kopií.